

Stockholms
stad

Bilaga O5

Miljö- och
klimathandlingsplan

Stockholms
stad

Miljö- och klimathandlingsplan

Södermalm 2023

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

Innehåll

Södermalms miljö- och klimathandlingsplan 2023	4
Inledning.....	4
Bakgrund.....	4
Miljöpåverkan och rådighet	4
Genomförande och uppföljning	5
Ansvar.....	5
1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040.....	5
2. En fossilfri organisation 2030	8
3. Ett klimatanpassat Stockholm	10
4. Ett resurssmart Stockholm	11
5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem.....	14
6. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö.....	17
7. Ett giftfritt Stockholm	17

Södermalms miljö- och klimathandlingsplan 2023

Inledning

Södermalms miljö- och klimathandlingsplan är ett förvaltningsövergripande dokument, där mål som formulerats inom Stockholms stads miljöprogram 2020-2023 samt Klimathandlingsplan 2020-2023 implementeras i förvaltningens miljöarbete.

Planen speglar förvaltningens miljö- och klimatarbete under verksamhetsåret 2023. Planen är anpassad för förvaltningens verksamheter och koncentrationen ligger på de mål och etappmål som berör nämndens verksamheter och där nämnden har ett genomförandeansvar. Aktiviteter och indikatorer som finns med i verksamhetsplanen 2023 och som är kopplade till miljöprogrammet presenteras under varje mål.

Bakgrund

Stockholms stads miljöprogram gäller för 2020-2023. Programmet är ett stadsövergripande styrdokument som är strukturerat utifrån de högst prioriterade målen för Stockholms miljö på lång sikt, målen är:

- Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- En fossilfri organisation 2030
- Ett klimatanpassat Stockholm
- Ett resurssmart Stockholm
- Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem
- Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö
- Ett giftfritt Stockholm

De prioriterade målen omfattar var för sig ett antal etappmål för programperioden 2020-2023.

Miljöpåverkan och rådighet

Inom flera av förvaltningens enheter sker aktiviteter varje dag som har konsekvenser för miljön; transporter, energiförbrukning, upphandling av varor och tjänster, inköp, resursförbrukning och avfallshantering. Inom enheterna finns möjligheter att konkret minska förvaltningens totala miljöpåverkan. Dessutom finns miljöpåverkan som är knutna till mer strategiskt och långsiktigt arbete som rör ställningstaganden och beslut i olika ärenden som

förvaltningen handlägger och genomför. Detta kan exempelvis vara aktuellt i remissvar, i dialog och samverkan med andra förvaltningar vid utbyggnads- och exploateringsprojekt i stadsdelsområdet samt i arbetet med investeringar och drift och underhåll av parker och naturområden. Centralt för miljö- och klimathandlingsplanen är att miljömedvetenhet ska integreras i alla verksamheter. Rådigheten ser emellertid olika ut för förvaltningens skilda verksamheter.

Genomförande och uppföljning

Miljö- och klimathandlingsplanen ska fungera som ett dokument som förvaltningens alla verksamheter ska arbeta efter och som enheterna kan utgå ifrån när de formulerar åtaganden och arbets sätt. Alla som arbetar inom förvaltningen ska känna till miljö- och klimathandlingsplanens innehåll och tillämpa den i det dagliga arbetet.

Utfallet för de uppsatta indikatorerna och aktiviteterna redovisas i samband med tertialrapporter och i verksamhetsberättelsen i stadens integrerade system för ledning och styrning (ILS).

Ansvar

Avdelningscheferna är ansvariga för att skapa goda förutsättningar för miljö- och klimatarbetet på enheterna, ta vara på och utveckla personalens kompetens och engagemang i miljö- och klimatfrågor samt driva arbetet framåt.

Nedan presenteras de sju prioriterade målen med underliggande etappmål.

1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040

Målbilden är att Stockholms stad och dess invånare har ställt om sin energianvändning till att vara fossilfri till år 2040. Detta innebär att energianvändning för uppvärmning, transport el- och gasanvändning i Stockholm inte genererar några nettoutsläpp av växthusgaser samt att staden verkar för att konsumtionens globala klimatpåverkan minskar kraftigt.

Etappmål för programperioden

- Minskade växtgasutsläpp – högst 1,5 ton CO₂e per invånare
- Minskad klimatpåverkan från konsumtionen

Målet om ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm bidrar särskilt till de globala målen nummer 7 Hållbar energi för alla, nummer 12 Hållbar konsumtion och produktion samt nummer 13 Bekämpa klimatförändringarna.

Minskade växthusgasutsläpp – högst 1,5 ton CO₂e per invånare

Etappmålet innebär att år 2023 ska de totala växthusgasutsläppen i ett växande Stockholm ha minskat till att vara högst 1,5 ton CO₂e per invånare. De växthusgasutsläpp som ingår i beräkningarna är de som orsakas av all energianvändning inom Stockholms stads geografiska gräns. Det innebär utsläppen från vägtransporter, spårtrafik, sjöfart, arbetsmaskiner, starter och landningar vid Bromma flygplats, uppvärmning, tappvarmvatten, kylning samt användning av el och gas. Några av de mest betydelsefulla reduktionspotentialerna som beräknats är

- ökad andel förnybara bränslen i lätta och tunga fordon
- ökad andel elfordon
- krav på klimateffektiva transporter vid upphandling

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Genom stadsplanering bidra till transporteffektivitet och ett ökat kollektivt resande samt ökat resande med cykel.
- Stimulera delningsekonomi, exempelvis genom att främja bilpooler.

Minskad klimatpåverkan från konsumtionen

Etappmålet innebär att de konsumtionsbaserade klimatutsläppen behöver minska. Staden är en upphandlande myndighet som kan påverka konsumtionens klimatpåverkan genom kravställande i inköpsprocessen. Staden kan i det arbetet gå före och inspirera.

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Minimera verksamheternas tjänsteresor med flyg
- Införa kostplaneringsverktyg som beräknar klimatbelastningen så att måltider blir både näringsrika och får en minskad klimat- och miljöbelastning.

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2023 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter
Anlägga växtbäddar med biokol för utvalda parkträd, perennplanteringar och buskage.
Arbeta med verktyget Hantera Livs för att minska klimatpåverkan från livsmedelskonsumtionen
Identifiera möjliga hårdgjorda ytor på parkmark som kan klimatanpassas
Kunskaphöjande insatser inom miljö- och klimatområdet genomförs

Under förutsättning att material till arbetet med resurssmart vård- och omsorgsboende blir klart under året, börjar förvaltningens vård-omsorgsboenden att arbeta efter detta

Verksamheterna arbetar med energisparåtgärder

Införa möjlighet till källsortering i ytterligare parker.

Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Stadshus AB och Stockholm Exergi inventera hur mycket biokol som staden har behov av samt ta fram en plan för att etablera en storskalig anläggning för produktion av biokol som ska etableras senast år 2024

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,6 kg CO2 per kg livsmedel	1,6 kg CO2 per kg livsmedel

Andra dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Klimathandlingsplan 2020-2023 – För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- Handlingsplan för en Fossilbränslefri organisation 2030.

Förvaltningens nuläge och plan för året

Förvaltningen har idag 12st miljöfordon, som antingen går på el eller gas. Vissa verksamheter har ett stort behov av att ha motordrivna fordon i deras dagliga arbete. Antalet bilar i förvaltningen kommer troligen förbli densamma framöver och under 2023 planeras inga fordon bytas ut.

Nämndens verksamheter arbetar aktivt med att minska matens klimatpåverkan, bland annat genom att mäta mängden matsvinn med målet att det ska minska.

Förvaltningen har en licens i "Hantera livs". Med hjälp av detta program kan vi få åtkomst till information om hela förvaltningens inköp av livsmedel från stadens centrala ramavtal och ta fram klimatpåverkan från upphandlade livsmedel. Planen för 2023 är att fortsätta arbetet med att informera verksamheterna som köper livsmedel hur de kan påverka sina inköp för att minska CO2 utsläppen från livsmedelskonsumtionen.

2. En fossilfri organisation 2030

Målbilden är att Stockholms stads organisation ska vara fossilfri 2030 inom samma systemgränser som stadens övriga utsläppsmål. Genom att staden går före och ska vara fossilfri redan år 2030 behöver växthusgasutsläppen från energianvändningen i stadens organisation minska i en snabbare takt än motsvarande utsläpp i den geografiska staden.

Etappmål för programperioden

- Minskade växthusgasutsläpp- högst 105000 ton CO₂e från stadens verksamheter
- Effektiv energianvändning

Minskade växthusgasutsläpp- högst 105000 ton CO₂e från stadens verksamheter

Etappmålet innebär att växthusgasutsläppen från stadens verksamheter ska minska med 30 procent under programperioden, för att nå det övergripande målet om en fossilfri organisation. Stadens egen fordonspark består idag av miljöfordon och ett utbyte mot fossilfria fordon sker kontinuerligt inom ramen för stadens egna fordonsupphandlingar. Inom flera av stadens verksamheter testas elcyklar istället för bil vilket också ger hälsoeffekter. Gröna hyresavtal kan vara ett verktyg för att driva miljö-och klimatarbetet framåt och kan testas i mindre skala. Det finns koppling till fossilfrihet men även andra miljöaspekter kan beaktas. Staden köper varor och tjänster för cirka 35 miljarder kronor per år. Staden har därmed en stor påverkan att minska klimatpåverkan genom att ställa krav i sina upphandlingar på till exempel arbetsmaskiner, egna fordon, el, livsmedel, plastprodukter, vitvaror med mera.

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Identifiera vilka hyresavtal inom stadens nämnders och bolagsstyrelsers som är bäst lämpade för gröna hyresavtal och initiera pilotprojekt.
- Ställa krav på fossilfrihet avseende fordon, transporter och arbetsmaskiner, vid lokalinhyrningar samt vid inköp och upphandling.

Effektiv energianvändning

Den totala köpta energin i stadens verksamheter bibehålls på samma nivå under programperioden. Etappmålet innebär att staden effektiviserar sin energianvändning med 5 procent relativt den verksamhet som bedrivs. Långtgående energieffektivisering ska genomföras vid större ombyggnader. Produktionen av solenergi ska

Målet om en fossilfri organisation bidrar särskilt till de globala målen nummer 7 *Hållbar energi för alla*, nummer 12 *Hållbar konsumtion och produktion* samt nummer 13 *Bekämpa klimatförändringarna*.

öka med 100 procent. En av de mest betydelsefulla reduktionspotentialerna som beräknats är bl.a. energieffektivisering i det befintliga byggnadsbeståndet

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Fortsatt prioritera en effektivisering av energianvändningen genom driftoptimering, förbättrat klimatskal, energieffektiv belysning (LED), utbyte av vitvaror och torkskåp i förskolor och installation av solceller.
- Energieffektiviseringar av byggnader vid större renoveringar och ombyggnationer.

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2023 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter
Kunskaphöjande insatser inom miljö- och klimatområdet genomförs
Anordna en dag för hållbarhet

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Totalt köpt energi i stadens verksamheter	1945 GWh	3,46 GWh

Andra dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är

- Klimathandlingsplan 2020-2023 – För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- Handlingsplan för en Fossilbränslefri organisation 2030.

Förvaltningens nuläge och plan för året

Förvaltningen kommer under 2023 fortsätta arbetet med att söka klimatpengar för att byta ut armaturer till LED i verksamhetslokaler. Detta sker i samarbete med lokalenheten. Till VP2023 har klimatinvesteringar sökts till att byta ut till LED på Kulltorps vård- och omsorgsboende samt för en förskolelokal.

Förvaltningen planerar att som förr om åren tillägna en dag för hållbarhet i verksamheterna. Där verksamheterna själva får planera sina aktiviteter inför denna dag.

3. Ett klimatanpassat Stockholm

Målbilden är att Stockholm har utvecklats till en stad som är väl förberedd att kunna hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat. Stockholm ska ha en hög kapacitet att hantera både direkta och indirekta effekter av exempelvis höga vattennivåer och flöden, skyfall, värmeböljor och långvarig torka. För att klimatanpassa Stockholm krävs att stadens nämnder och bolagsstyrelser samverkar internt så att arbetet samordnas och är effektivt. Det är av vikt att inte bara samverka kring stadsutveckling utan även kring befintlig stadsbebyggelse samt förvaltning och skötsel av vidtagna åtgärder.

Etappmål för programperioden

- Stärk förmåga att hantera effekter av skyfall
- Stärkt förmåga att hantera effekterna av värmebölja

Stärk förmåga att hantera effekter av skyfall

Etappmålet innebär att förmågan att förebygga störningar såväl i befintlig stadsmiljö som vid stadsutveckling behöver byggas upp under programperioden

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Bygga mångfunktionella ytor som bidrar till att hantera skyfall.
- Säkerställ hållbar dagvattenhantering genom exempelvis gröna tak och genomsläpplig beläggning samt växtbäddar och skelettjordar med träd i stadsmiljön.

Stärkt förmåga att hantera effekterna av värmebölja

Etappmålet innebär att åtgärder riktas mot att göra Stockholm mer förberett att hantera höga temperaturer vid värmebölja, så att risken för negativ påverkan på människors liv och hälsa minskar

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Utöka stadsmiljön med mer grönska, vatten och vegetation som skuggar.
- Genomför temperatursänkande åtgärder på och i anslutning till byggnader för att säkerställa god inomhusmiljö.
- Ordna svalkande miljöer, exempelvis svala rum på boenden.
- Bygg mångfunktionella, svalkande utomhusmiljöer.
- Identifiera lösningar för att samla in regnvatten som kan återanvändas under perioder med torka.

Målet om ett klimatanpassat Stockholm bidrar särskilt till de globala målen nummer 11 *Hållbara städer och samhällen* och nummer 13 *Bekämpa klimatförändringarna*.

Aktiviteter i verksamhetsplanen 2023 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter
Identifiera möjliga hårdgjorda ytor på parkmark som kan klimatanpassas
Utplantering av nya träd
Trafiknämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna definiera ansvarsgränser och upprätta rutiner och former för skyfallskommunikation
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB ta fram en strategi för gröna skol- och förskolegårdar som ska syfta till att byta ut traditionella material, och hårdgjorda ytor mot mer gröna ytor och naturmaterial, samt prioritera plantering av fler träd och buskar på gårdar med höga temperaturer
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB, med Malmö stad som förebild, ta fram ett koncept för gröna skol- och förskolegårdar med en plan för hur detta kan genomföras på minst 15 skol- eller förskolegårdar under mandatperioden

Andra dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Översiktsplan för Stockholms stad
- Dagvattenstrategi - Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering
- Grönare Stockholm - Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden

Förvaltningens nuläge och plan för året

Förvaltningen söker medel för anläggande av växtbäddar med biokol för utvalda parkträd, perennplanteringar och buskage. Åtgärden ska bidra till att minska koldioxidhalten i atmosfären och bidrar dessutom till att fördröja dagvatten vid skyfall. I samband med parkinvesteringar görs bedömning av hur dagvattenhantering och eventuella skyfallssåtgärder kan omhändertas.

Målet om ett resurssmart Stockholm bidrar särskilt till de globala målen nummer 11 *Hållbara städer och samhällen* och nummer 12 *Hållbar konsumtion och produktion*.

4. Ett resurssmart Stockholm

Målbilden är att Stockholms stad har utvecklats till en stad där resurser används effektivt och i enlighet med EU:s avfallshierarki.

- Etappmål för programperioden
- Minskad resursanvändning och klokare konsumtion
- Ökad recirkulation av materiella resurser inom staden

Minskad resursanvändning och klokare konsumtion

Etappmålet innebär minskad användning av resurser och klokare val av produkter och tjänster. Under programperioden ska återbruket i Stockholm öka väsentligt och inom stadens verksamheter

mångdubblas. Såväl dricksvattenförbrukningen som matsvinnet ska minska inom stadens verksamheter till 2023.

Minskad resursanvändning och klokare konsumtion avseende produktval är grunden till en cirkulär ekonomi och en god resurshushållning. För att minska resursanvändningen krävs omprioriteringar. Klokare val handlar om att välja produkter som kan recirkuleras, att de inte innehåller skadliga ämnen eller är svåra att återvinna.

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Minimera matsvinn i stadens verksamheter.
- Minimera onödigt materialåtgång genom väl planerade upphandlingar i stadens verksamheter.
- Underlätta för ökat återbruk genom exempelvis fler pop-up-återbruk, stationära återbruk, förstärkning på återvinningscentraler och åtgärder för ökat återbruk av textilier.
- Använda stadens interna återbrukscentrum, Stocket, som ett förstahandsalternativ i samband med inköp av möbler och inventarier till stadens verksamheter.

Ökad recirkulation av materiella resurser inom staden

Etappmålet innebär ökad materialåtervinning framför förbränning och omvandling till fjärrvärme för de material där det är möjligt. Till 2023 ska mängden plast som går till energiåtervinning minska till mindre än en tredjedel jämfört med 2019 års nivåer och såväl mängden matavfall som går till biogasproduktion ska nära tredubblas under programperioden. En grundläggande princip i stadens arbete för ett resurssmart Stockholm är ambitionen att förebygga uppkomsten av avfall och främja återvinning i enlighet med EU:s avfallshierarki.

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Arbeta för ett resurseffektivt återbruk av grus som används för sandning av gator och cykelväg under vinterhalvåret.
- Öka möjligheterna för stadens verksamheter och hyresgäster att sortera ut matavfall samt övriga avfallsfraktioner.

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2023 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter
Anlägga växtbäddar med biokol för utvalda parkträd, perennplanteringar och buskage.
Anordna en dag för hållbarhet

Genomföra en inventering av förvaltningens verksamheter i syfte med att hitta de verksamheter som saknar eller behöver förbättrad källsortering
Kunskapshöjande insatser inom miljö- och klimatområdet genomförs
Under förutsättning att material till arbetet med resurssmart vård- och omsorgsboende blir klart under året, börjar förvaltningens vård- och omsorgsboenden att arbeta efter detta.
Verksamheter som serverar mat fortsätter mäta matsvinn i syfte att minska det. Förskolorna mäter matsvinn en gång per termin.
Införa möjlighet till källsortering i ytterligare parker

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	100 %	100 %

Andra dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Översiktsplan för Stockholms stad
- Avfallsplan för Stockholm 2021-2024
- Klimathandlingsplan 2020-2023 – För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast
- Program för avfallshantering i det offentliga rummet
- Handlingsplan för ökad matavfallsinsamling i Stockholms stad för biologisk behandling
- Slamstrategi för Stockholm Vatten och Avfall AB.

Förvaltningens nuläge och plan för året

Många av förvaltningens verksamheter har idag en fungerande källsortering. Men trots detta ska under 2023 en ordentlig inventering genomföras av verksamheternas möjligheter till källsortering i syfte att hitta de som saknar eller behöver förbättrad källsortering. De verksamheter som mäter matsvinn fortsätter med detta arbete under 2023 för att minska matens klimatpåverkan.

Under året sker kunskapshöjande insatser där ledningsgrupper genomför e-utbildningen om stadens miljöprogram och medarbetare som arbetar på kontor genomför stadens utbildning om klimatsmarta kontor.

5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem

Målbilden innebär att den biologiska mångfalden i Stockholm är hög och motståndskraftig mot förändringar samt att den bidrar med många olika ekosystemtjänster. Tillkommande bebyggelse bidrar till att stärka ekosystemtjänster och öka den biologiska mångfalden.

Etappmål för programperioden

- Upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur
- Ökat genomförandet av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel
- Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald

Upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur

Etappmålet innebär att åtgärder vidtas för att upprätthålla den biologiska mångfalden i staden och att staden kan växa samtidigt som livsmiljöer för växter och djur inte fragmenteras eller förorenas.

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Värna naturreservat och naturområden där intrång kan ge enriktade förluster till exempel de områden som har tagit mycket lång tid för att etablera eller de områden som har ett strategiskt läge i den blågröna infrastrukturen.
- Tillskapa nya blå och gröna miljöer som bidrar till områdets ekologiska motståndskraft och robusthet vid ny bebyggelse.
- Verka för ekologiskt anpassad skötsel i både nyskapade och befintliga naturmiljöer, till exempel anlagda groddammar, gamla ekmiljöer och andra artrika inslag i det kulturlandskap som givit upphov till Stockholms särskilda naturkvalitéer.
- Förbättra de fysiska förutsättningarna för fisk, bottendjur, groddjur, sjöfåglar med flera i stadens vattenkosystem genom att avlägsna vandringshinder, återskapa vegetation i strandmiljöer och öka variationen i vattennivåer och vattenflöden.

Ökat genomförandet av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel

Etappmålet innebär att staden ska stärka förmågan att genomföra åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden.

Målet om ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem bidrar särskilt till de globala målen nummer 6 *Rent vatten och sanitet*, nummer 14 *Hav och marina resurser* samt nummer 15 *Ekosystem och biologisk mångfald*.

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Genomför särskilda satsningar på prioriterade arter och miljöer, både när det gäller skötsel, restaurering och förstärkningsåtgärder
- Utveckla processer och verktyg som till exempel grönytefaktorn för att arbeta med biologisk mångfald inom stadsplanering.

Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald

Etappmålet innebär att staden vid upphandling och inköp i ökad utsträckning konsumerar varor med miljömärkning och utifrån ambitionen att maten ska vara god, näringsriktig, hållbar, integrerad, trivsamt och säker i enlighet med stadens Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat. Under programperioden ska andelen ekologiska livsmedel av inköpta måltider och livsmedel till stadens verksamheter öka från hälften till drygt två tredjedelar.

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Öka andelen ekologiskt producerade varor i stadens inköp samt ett ökat utbud av vegetariska livsmedel och varor producerade i nivå med svenska djurskyddsregler.
- Vid inköp och upphandling ställa krav på god djurhållning.
- Vid inköp och upphandling använda Världsnaturfondens köttguide och konsumentguide för fisk följs, i syfte att bidra till den biologiska mångfalden samt till fiskbestånden i haven

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2023 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter
Utplantering av nya träd
Anlägga boplatser för fjärilar
Anlägga nya boplatser för bin
Komplettera planteringar med växter som lockar till sig pollinatörer.
Sätta upp mulmholkar för att skapa livsmiljöer för insekter
Förstärkt kompetenssatsning på förskolornas kockar gällande ekologisk och vegetarisk kost.
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för stadens utomhusbelysning som ska innefatta energieffektivisering, smart belysning vid rätt platser, biologisk mångfald, ljusföroreningar och trygghetsaspekten
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholmshem AB skapa nya växtbeklädda väggar
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB ta fram en strategi för gröna skol- och

förskolegårdar som ska syfta till att byta ut traditionella material, och hårdgjorda ytor mot mer gröna ytor och naturmaterial, samt prioritera plantering av fler träd och buskar på gårdar med höga temperaturer

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	70 %	71 %
Andel inköpta animalier med krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i nivå med svensk lagstiftning	88 %	88 %

Andra dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Grönare Stockholm- Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden
- Översiktsplan för Stockholms stad
- Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus
- Dagvattenstrategi - Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering
- Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023
- Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast
- Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat

Förvaltningens nuläge och plan för året

Inom stadsdelsområdet finns två naturreservat. Skötseln av reservaten görs utifrån framtagna fördjupade skötselplaner. Genom att komplettera planteringar på utvalda platser med växter som lockar till sig pollinatörer utökas förutsättningarna för pollinering som är en viktig ekosystemtjänst. Idag finns många stadsodlingar inom stadsdelsområdet. Utöver att utveckla dessa kommer förvaltningen fortsatt byta ut trasiga odlingslådor till nya.

När det gäller andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden så klarar vissa av förvaltningens enheter det högt uppsatta nämndmålet på 71 %. Vissa enheter har svårt att nå detta mål då det inte finns rätt upphandlat sortiment vilket styr inköpen. Månatliga uppdateringar och riktande insatser mot enheter med förbättringspotential görs för att öka andelen och nå nämndens mål.

Målet om ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö bidrar särskilt till globala målen nummer 11 *Hållbara städer och samhällen* och nummer 3 *Hälsa och välbefinnande*.

6. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Målbilden är att Stockholm har utvecklats till en stad där dess invånare inte utsätts för skadlig exponering av buller eller luftföroreningar. Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas och bullernivåerna i staden ska ge förutsättningar för trivsel och rekreation samt inte påverka människors hälsa negativt.

Nämnden har inget specifikt utpekat ansvar att genomföra aktiviteter som bidrar till att nå etappmålen under det prioriterade målet i miljöprogrammet.

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Verka för en förnyelse av fordonsflottan och ökad elektrifiering.
- Arbeta för optimerad byggtrafik och godstrafik till exempel genom bygglogistik och krav på arbetsmaskiner samt samlastning.

7. Ett giftfritt Stockholm

Målbilden är i enlighet med det nationella miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Etappmål för programperioden

- Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

Staden ska driva utvecklingen mot en minskad användning av skadliga kemikalier, genom att följa den egna organisationens relaterade handlingsplaner

Några åtgärder som främjar att etappmålet uppnås är bland annat

- Fortsätta arbetet med kemikaliesmarta förskolor och verka för en giftfri miljö i förskolan.
- Ersätta produkter med önskat innehåll mot bättre alternativ genom inköp och upphandling
- Dokumentera de kemiska produkter och byggvaror som används i stadens verksamheter, med hjälp av bland annat kemikaliehanteringssystemet Chemsoft och Byggvarubedömningen.

Målet om ett giftfritt Stockholm bidrar särskilt till de globala målen nummer 12 *Hållbar konsumtion och produktion* och nummer 3 *Hälsa och välbefinnande*.

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2023 som är kopplade till etappmålet är följande:

Aktiviteter
Förskolorna arbetar efter Vägledning för kemikaliesmart förskola
Förvaltningens verksamheter uppdaterar sitt kemikalieinnehav i Chemsoft och arbetar för att fasa ut kemikalier med utfasning- och prioriterade riskminskningsämnen.

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	100 %

Andra dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023
- Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast
- Handlingsplan för en hållbar plastanvändning 2022-2026

Förvaltningens nuläge och plan för året

Förskolorna arbetar vidare med ”Vägledning för kemikaliesmart förskola”. Stadsdelens verksamheter inventerar årligen sina kemiska produkter de har och uppdaterar sedan i kemikaliehanteringssystemet Chemsoft. Kemikalier som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.